

качество обучения иностранных учащихся и достигнуть наилучших академических результатов с наименьшими негативными последствиями.

Литература:

1. Блинова Т.А., Новиков А.В., Руднова Н.Н. Особенности преподавания информатики на русском языке как иностранном в информационном обществе для стран со слабым информационным уровнем в области алгоритмизации и программирования. / Профессионально направленное обучение русскому языку иностранных граждан: сб. материалов Международной научно-практической конференции. – М., 2010. Т. 1. С. 38-46.
2. Сурыгин А.И. Педагогическое проектирование системы предвузовской подготовки иностранных студентов. – СПб.: Златоуст, 2001.
3. Родионова И.П. Лингвометодический аппарат как специфическая особенность учебника по естественно-научной дисциплине для иностранных студентов предвузовского этапа обучения. / Предвузовская подготовка иностранных студентов в СПбГПУ. – СПб.: Изд-во Политехнического Университета, 2005.

**Українська мова як іноземна у ВНЗ Східної та Південної України:
мотиваційні аспекти та методи інтенсифікації мовної діяльності**

Гутнікова Т.Ю.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, Україна

e-mail: tata.gutnikova@gmail.com

Сучасна інтеграція української системи вищої освіти в європейську ставить перед студентами та викладачами нові цілі та завдання, а тому конкурентоспроможність українських вишів на міжнародному ринку освіти, якість української освітньої системи є нині одним з найважливіших пріоритетів розвитку та надання освітніх послуг. Разом з підвищенням престижу України як якісного та недорогого (порівняно з більшістю країн) освітнього простору, підвищується й інтерес до української мови. Щороку зростає кількість іноземних студентів, що обирають її для подальшого здобуття спеціальності, створюється все більше методичних розробок, посібників та підручників, однак питання методики викладання УМІ, вироблення єдиного погляду на навчання студентів-іноземців лишається актуальним і досі.

Вивченням методики викладання УМІ в нашій країні займалися такі науковці як В. Корженко, К. Брунер, І. Кочан, О. Туркевич, В. Бадер, Л. Бей, О. Тростинська та інші. Їх наукові розвідки присвячені різним специфічним та

загальним аспектам методики викладання мови, етапам її формування, психолого-педагогічним та соціально-педагогічним чинникам, що впливають на якість засвоєння матеріалу, пріоритетним напрямкам організації навчального процесу тощо. Значна кількість сучасних науковців вважає, що в процесі викладання УМІ основну увагу слід приділити вивченню логіко-граматичної системи української мови, дехто радить сприймати вивчення мови перш за все через призму розвитку розумово-логічних здібностей, але більшість мовознавців переконані, що головним чинником методики викладання УМІ має бути формування комунікативної компетенції, що дає можливість у майбутньому задовольнити потреби спілкування та навчання.

Однак, говорячи про комунікативно спрямоване навчання української мови як іноземної, ми стикаємося з деякими протиріччями, адже ситуація з вивченням української мови на підготовчих та основних факультетах у різних регіонах України має свої особливості, спричинені історично-культурним поступом та місцевими комунікативними процесами. Якщо у Західних та Центральних регіонах країни інокомуніканти, вивчаючи УМІ, здебільшого мають можливість зануритися у мовне середовище, то у Східних та Південних регіонах така можливість для них майже відсутня. Таким чином, українська мова зазнає тут функціональних обмежень: студент-іноземець вивчає її лише з метою здобуття фахової освіти, але не з метою повсякденного спілкування та задоволення побутових та особистих потреб. А це посутньо знижує мотивацію студента та якість його навчальної діяльності.

Крім того, все більше ВНЗ України пропонують іноземцям здобувати освіту англійською мовою, що також неабияк впливає на ставлення до української мови іноземних студентів. Тому перед викладачем УМІ, що працює у Східних та Південних регіонах України, стоїть подвійне завдання: не тільки навчити студента розуміти та правильно відтворювати мовні одиниці у іномовному середовищі, познайомити його з багатством української культури

та способом життя, а й вмiло заохочувати до навчання, підтримувати та розвивати найменший потяг до пізнання та спілкування українською мовою.

Аби глибше зрозуміти природу мотивації, звернемося до деяких її особливостей. Мотивацію традиційно поділяють на чотири типи: внутрішню (пов'язану з особистими потребами), зовнішню (зумовлену зовнішніми чинниками), позитивну (пов'язану з потребою, що безпосередньо реалізується) та негативну (зумовлену необхідністю). Щоб оптимально організувати навчальний процес, до питання мотивації необхідно підходити комплексно, враховуючи всі особливості (стать, вік, національність, рівень культури та освіти) та потреби студента, а також специфіку навчального матеріалу, щоденно створювати систему мотиваційного забезпечення занять з урахуванням соціокультурних, комунікативних та метакогнітивних стратегій.

Як ми вже зазначили, основним мотивом вивчення української мови для студентів-іноземців є професійний мотив. Однак, існують і інші. До внутрішніх аспектів мотивації, які необхідно враховувати в процесі навчання, належать мотив досягнення (внутрішній потяг досягти успіху у будь-якій діяльності), мотив ідентифікації (бажання бути схожим на того, хто подобається), мотив самоствердження (глибинна потреба отримати схвалення, гідне місце у соціумі), мотив саморозвитку (прагнення до самовдосконалення, підвищення духовного та інтелектуального рівня), мотив афіліації (необхідність у єднанні з іншими людьми через спілкування).

До зовнішніх аспектів належить бажання здобути певний статус, виконуючи завдання викладача, отримуючи добру оцінку та необхідну кількість балів, успішно здаючи модулі, досягаючи позитивного результату в опануванні предмета. Тому коректна система оцінювання та заохочення може стати неабияким стимулюючим чинником навчального процесу. Також важко переоцінити і такий фактор, як спілкування з викладачем та взаємини у групі. Сприятлива атмосфера уроку, що заохочує до вільної комунікації, та позитивне

ставлення до умов навчання має величезне значення для людини, яка нещодавно приїхала у чужу країну.

Необхідно зазначити, що процес глобалізації та інтернетизації у спілкуванні та освіті, а також особливості мислення та механізми сприйняття й запам'ятовування інформації сучасної молоді, які зумовлені перманентним використанням інформаційно-комунікативних технологій, сприяють тому, що визначальними зараз стають саме зовнішні мотиваційні фактори. Такі базові складові, як вдумливість, самосвідомість, самодисципліна, розуміння необхідності копіткої праці заради досягнення результату останнім часом наявні у студентів недостатньою мірою, поступаючись місцем суто зовнішнім мотиваційним факторам. Сучасний студент прагне досягати максимального результату мінімальними зусиллями.

Почасти ступінь зацікавленості та вмотивованості студентів-іноземців після певного часу навчання знижується, що можна пояснити складністю української граматики та небажанням докладати необхідну кількість зусиль для успішного оволодіння мовою. Але баланс заохочення, вимог та стимулів з урахуванням особливостей внутрішньої та зовнішньої мотивації допоможуть викладачеві викликати та підтримати інтерес студента. Щоб стимулювати мотивацію та подолати "мовний бар'єр" інокомуніканта, необхідно розуміти також особливості системи освіти у його країні, вміти зіставляти реалії його життя вдома та на території України, використовувати індивідуальний підхід та тонко реагувати на особистісні потреби кожного.

Під час проведення занять та підготовки до них викладачеві-україністу для максимальної активізації мотивації та інтенсифікації мовної діяльності студента слід використовувати правильні методичні інструменти. Назвемо декілька з них. По-перше, це творчий характер роботи, тобто розширення дидактичного матеріалу у бік ігрового, комунікативного та змагального начала (рольові ігри, цікаві розминки та діалоги, використання фразеологічних одиниць, створення таких ситуацій спілкування, що будуть максимально

наближеними до нового для студентів середовища, робота в парах, обмін новинами, асоціації, інтерв'ю тощо).

По-друге, пізнавальний характер роботи: добір таких тем та заходів для студентів, що, з одного боку, відповідають їх уподобанням, а з іншого – сприяють засвоєнню граматичних та лексичних одиниць (цікаві факти про сучасне життя, матеріали країнознавчого характеру, бесіди про особливості способу життя, відео з аутентичною українською мовою, використання пісень, віршиків тощо).

По-третє, заохочення до самостійної роботи, особливо у режимі змагання (завдання з продовженням тексту, написання плану, коментаря, міні-твору тощо). Тут важливо використовувати диференціювання завдань з урахуванням рівня підготовки: для студентів із середнім та низьким рівнем знань обирати справи репродуктивного характеру, для студентів з високим рівнем – справи творчого характеру.

І, по-четверте, викладачеві, що працює в умовах, де можливість мовної практики для студента обмежена, необхідно організувати таку позааудиторну роботу, яка стане якісним замінником спілкування у мовному середовищі: підготовка та проведення конференцій, концертів, екскурсій, олімпіад, відвідування таких заходів, де студенти зможуть почути українську мову або й долучитися до подій чи розмов.

Отже, враховуючи особливості мовного середовища у регіонах Східної та Південної України, можемо сказати, що проблема мотивації до вивчення української мови набуває тут особливого значення. Викладачі-мовники мають використовувати всі вищезазначені методи та враховувати необхідні фактори, аби підвищити вмотивованість студентів-іноземців та інтенсифікувати їх мовну діяльність.

Література:

1. Бей Л., Тростинська О. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2008. – № 12. – С. 42-49.

2. Вохмина Л. Л., Нечаева Е. В. Содержание понятия мотивации в преподавании русского языка как иностранного // Русский язык за рубежом. Институт русского языка имени А. С. Пушкина. – М., 2016 – № 1. – С. 4–13.
3. Кочан І., Захлюпана Н. Українська лінгводидактика в іменах: словник-довідник – Львів, 2001. – 236 с.
4. Корженко В., Опанасюк М. Інноваційні методи викладання української мови як іноземної у технічному університеті // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2001. – №1. – С. 152-155.
5. Рогачёва И. П. Система факторов, обеспечивающих мотивацию в учебном процессе // Русский язык за рубежом. Институт русского языка имени А. С. Пушкина. – М., 1988 – № 4. – С.71–75.
6. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология: Учебник для вузов / Т. Г. Стефаненко. – М., 1999. – 236 с.
7. Туркевич О. Становлення термінологіки методіки викладання української мови як іноземної (на матеріалі діаспорних навчальних посібників) // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб.наук. пр./ Львів, 2010. – вип. 51. – С. 75-180.

Проблемы академической адаптации китайских слушателей в новом образовательном пространстве

Ихсангалиева Г.К., Нуржанова Ж.С.

*Казахский национальный университет им. аль-Фараби,
г. Алматы, Республика Казахстан*

Основной студенческий контингент, обучающийся в нашем университете, составляют граждане КНР. Для преподавателей РКИ не является большим открытием, что китайские студенты представляют собой самую сложную аудиторию для решения преподавательских задач. Трудности обусловлены не только разницей между русским и китайским языками, но и ментальной спецификой китайцев и их культурными установками, а также отличием методических принципов построения образования в Китае, влияющих на поведение студентов в аудитории.

В связи с этим хотелось бы обратить внимание не столько преподавателей РКИ, которые знакомы с причинами, определяющими трудности работы с китайскими студентами, сколько преподавателей, продолжающих обучение данных студентов на факультетах по выбранной специальности.

В первую очередь необходимо указать на различия между русским и китайским языками, проявляющиеся на каждом языковом уровне. Так, в работе